

מה קורה כשלא מאשרים fentanyl?

תובנות מהתמודדות מערכתית עם מגפת האופיואידים

ד"ר רותם סולומון, ד"ר יעל טופול, גני וסטרמן-לנד, ד"ר דניאל לנדסברגר

רקע

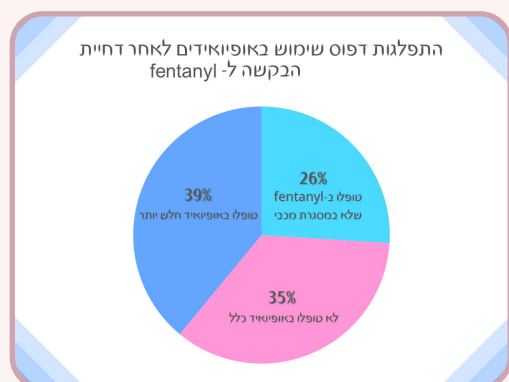
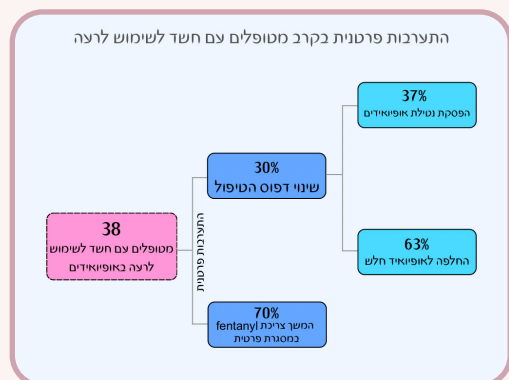
בשנים האחרונות צריכת fentanyl בישראל צברה תאוצה. בהמשך להנחיית מב"ר, הטמיעה הקופה בשנת 2023 אישור מקדים למדבקות fentanyl כחלק מהתמודדות כוללת עם מגפת האופיואידים ובמטרה לצמצם שימוש לרעה ולעודד שימוש מושכל.

מטרות

- בחינת יעילות הבקרה המקדימה למדבקות fentanyl והשפעתה על דפוסי הטיפול בכאב ועל צמצום השימוש לרעה.
- הערכת יעילות התערבות ממוקדת שבוצעה מול מטופלים מורכבים עם חשד לשימוש לרעה.

שיטות

אותרו 373 בקשות לטיפול במדבקות fentanyl שלא אושרו בתקופה 1.8.23-31.4.25. הוצאו נתונים על מקרים אלה, בדגש על דפוסי השימוש באופיואידים לפני הגשת הבקשה ולאחריה. המטופלים סווגו ל-3 קבוצות, בחלוקה לדפוס השימוש באופיואידים לאחר הבקשה:

- ללא טיפול אופיואיד כלל.
 - טיפול באופיואידים חלשים.
 - טיפול ב-fentanyl שלא במסגרת הקופה (ברכישה פרטית).
- בנוסף, נאספו נתונים על 38 מטופלים מורכבים, שבהם עלה חשד לשימוש לרעה במהלך בחינת הבקשה, מה שהוביל להתערבות ממוקדת עם צוות רב-תחומי.

תוצאות עיקריות

35% מהמטופלים שביקשו עבורם מדבקות fentanyl ושלא אושרו עבורם לא טופלו באופיואיד כלשהו לאחר מכן וכ-39% המירו את הטיפול באופיואיד חלש יותר. בכ-26% מהמקרים התעקשו על מדבקות fentanyl, עם תיעוד לרכישות פרטיות, כשב-60% מהם רכשו את התכשיר באופן פרטי גם לפני הבקשה ובמינונים יחסית גבוהים (ממוצע OME של 16.75).

בקרב 38 המטופלים המורכבים עם חשד לשימוש לרעה, בכ-30% מהמקרים ההתערבות הרב-תחומית הובילה לשינוי בדפוס הטיפול: המרה לאופיואיד חלש יותר או הפסקת נטילת אופיואידים. 70% ממטופלים אלה המשיכו לצרוך fentanyl באופן פרטי.

דיון ומסקנות

התובנות הבולטות מהנתונים לעיל מדגישות את החשיבות המכרעת לבקרה כבר בשלב הראשוני, עם מניעת התחלות טיפול שלא לצורך ב-fentanyl, אופיואיד חזק וממכר. אישור מקדים מהווה כלי חשוב לבקרת שימוש מושכל, תוך צמצום התמכרות והפחתת שימוש לרעה. במקרים מורכבים, בהמשכי טיפול ושימוש לרעה, מומלץ לטפל באמצעות צוות רב-תחומי ולהתמקד בתהליך הגמילה.